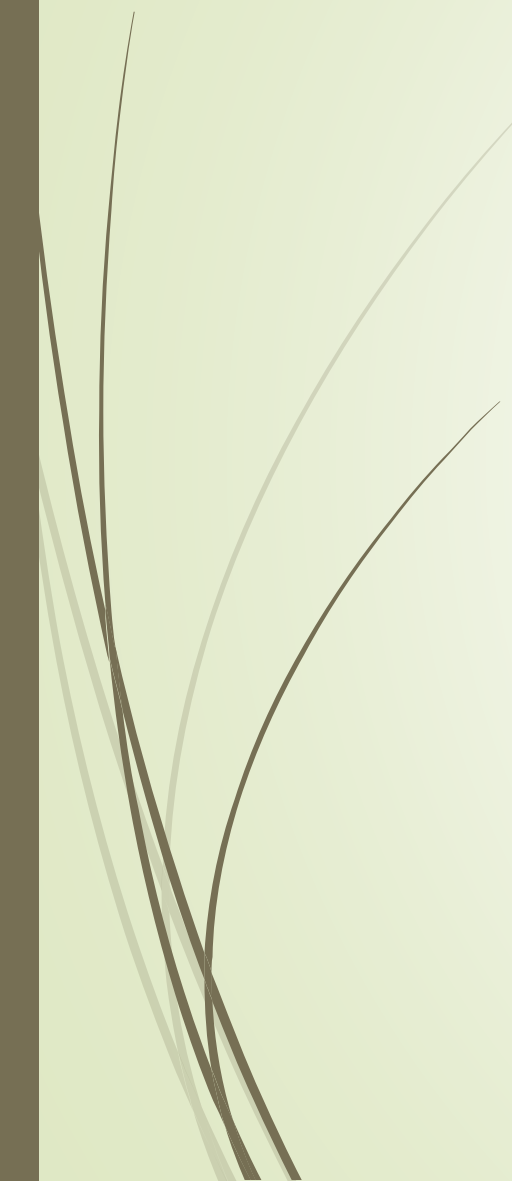

**Транснаціональні
корпорації та банки як
провідні сили глобальних
економічних
трансформацій**

ПЛАН:

- 1. Транснаціональні корпорації (ТНК): сутність та характеристики.
  - 2. Етапи становлення та розвитку ТНК у світі.
  - 3. Галузева структура діяльності ТНК.
  - 4. Рейтинги найбільших ТНК світу.
-

Транснаціональна корпорація (ТНК) (transnational corporation) – форма структурної організації крупної корпорації, головна компанія якої належить капіталу однієї країни і здійснює прямі інвестиції у філії, розосереджені по багатьом країнам світу.

Критеріями віднесення корпорацій до ТНК, визначеними Комісією з ТНК при Економічній і соціальній Раді ООН, є наступні:

- – річний обіг (обсяг продажу) понад 1 млрд. дол. США;
- – наявність філій не менш як у шести країнах;
- – частка іноземних активів не менше 25-30% від обсягу загальної вартості всіх активів компанії;
- – зовнішньоекономічні операції, здійснювані поза межами країни базування, на рівні 1/5-1/3 всього обороту компанії.

Причин виникнення та розвитку ТНК:

- ▶ З позиції теорії «економії масштабу» виникнення ТНК пов'язане з економічною вигодою, що отримує корпорація від мінімізації середніх витрат внаслідок здобуття позитивного ефекту масштабу.
- ▶ Представники технологічного напрямку теорії міжнародних корпорацій пояснюють виникнення ТНК технологічною перевагою корпорацій розвинутих країн, які, залишаючи контроль над передовою технологією в головній компанії, створюють іноземні філії для виконання допоміжних операцій.
- ▶ Теорія міжнародної організації розглядає ТНК як новий рівень розвитку корпорацій, що досягли певного розміру.
- ▶ Теорія розміщення пояснює виникнення ТНК з позицій причин розташування виробництва товару не в одній країні, а в декількох. Серед таких причин основними є доступ до більш дешевих ресурсів, мінімізація витрат на транспортування, можливість уникнути митних бар'єрів, створення експортного ринку тощо.
- ▶ Теорія інтернаціоналізації пов'язує виникнення ТНК з внутрішньофірмовими зв'язками, що є більш вигідними, ніж зв'язки між різними незалежними фірмами. Вони сприяють створенню особливого внутрішнього ринку, який регулюється ТНК, що дозволяє більш ефективно реалізовувати вироблену продукцію й розширяти експортні ринки.
- ▶ Теорія втечі капіталу, досліджуючи причини відпливу підприємницьких капіталів, виділяє серед них такі основні: економічна та політична нестабільність, високий ступінь криміналізації, несприятливий інвестиційний клімат тощо.

Характерними рисами глобальних корпорацій є:

- ▶ а) функціонування підкоряється загальносвітовій глобальній стратегії, що враховує світову конкуренцію й спрямована на завоювання ключових світогосподарських позицій у виробництві та реалізації продукції;
- ▶ б) використання у своїй діяльності глобальних економічних ресурсів;
- ▶ в) створення системи глобального міжнародного виробництва, розміщеного в більшості країн світу. Так, наприклад, до глобальних корпорацій належать такі найбільші компанії світу, як «Кока-Кола», що розмістила своє виробництво в 190 країнах, «Ай-Бі-Ем» – у 124 країнах.

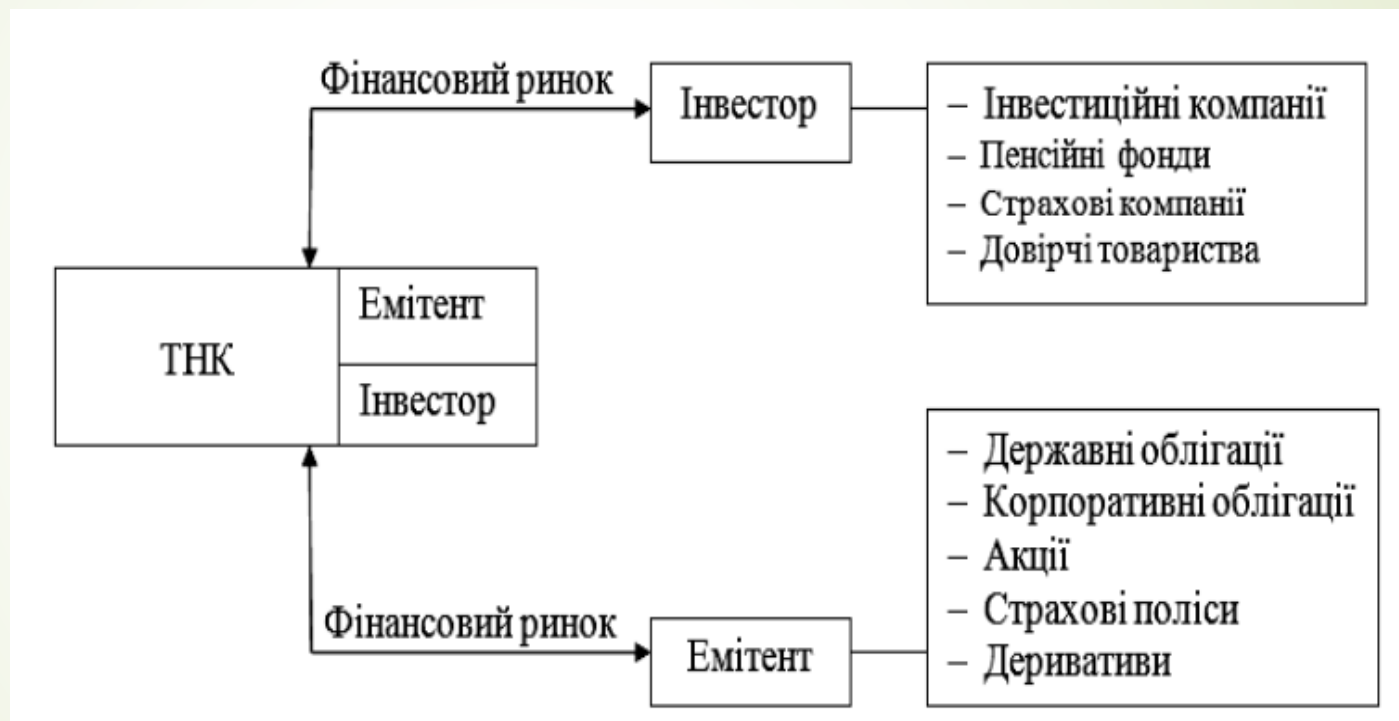
Позитивними наслідками функціонування ТНК у країнах базування є такі: зростання ефективності використання такого фактора виробництва, як національний капітал у результаті його розміщення в найбільш вигідних країнах; доступ до іноземних ресурсів приймаючих країн; розширення ринків збуту за рахунок їх освоєння у приймаючих країнах.

Позитивними наслідками функціонування ТНК у приймаючих країнах є: приплив додаткових ресурсів, таких як капітал, технології, управлінський досвід тощо; збільшення обсягів внутрішнього валового продукту та стимулювання економічного зростання; зменшення рівня безробіття та його соціально-економічних наслідків; збільшення доходної частини державного бюджету; розділення ризиків при створенні нових підприємств.

Негативними наслідками функціонування ТНК у країнах базування виступають: втрата потенційних робочих місць у результаті створення виробництва за кордоном; недоотримання податків до державного бюджету внаслідок створення іноземних філіалів і перенесення до них частки загального прибутку ТНК; ризик конфіскації інвестицій.

Негативними наслідками функціонування ТНК у приймаючих країнах виступають: насадження чужої культури та іноземних соціокультурних цінностей; захоплення найбільш розвинутих й перспективних галузей виробництва (особливо під час економічних криз) як фундаменту економічного потенціалу; потенційна можливість проникнення в галузі, пов'язані з національною безпекою країни; програш менш ефективних національних виробників подібної продукції в конкурентній боротьбі з ТНК; розташування шкідливих виробництв; здійснення політичного тиску через економічні важелі.

Вплив ТНК на стабільність фінансового ринку

Міжнародні компанії, що працюють на ринку України в умовах війни

№ з/п	Назва компанії	Вид діяльності	Місце розташування	Кількість співробітників, що залишилися працювати в Україні
1	Stuzo	ІТ-індустрія	Штат Філадельфія, США	95 чоловік
2	Fivver	ІТ-індустрія	Ізраїль	15%
3	Company Folders Inc.	Поліграфія	м. Понтіак, штат Мічиган, США	100%
4	Just Answer	консалтинг	М. Сан-Франциско, США	252 чоловіка
5	Ubisoft	розробка онлайн ігор	Франція	20%
6	Totango	обробка даних	м. Редвуд сіті, штат Каліфорнія, США	15 чоловік
7	Sigma Software	ІТ-індустрія	Швеція	78%